

การบริหารที่ส่งเสริมมาตรการเชิงรุกเพื่อป้องกันและปราบปราม

ปัญหาบุหรี่ไฟฟ้าในสถานศึกษา

Administrative Strategies Promoting Proactive Measures for the Prevention and Suppression of E-Cigarette Problems in Educational Institutions

ศราวุธ น้าสา, สุวดี อุปปินใจ และพูนชัย ยาวีราช

Sarawut Namsa, Suwadee Ouppinjai and Phoonchai Yawirach

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Faculty of Education Chiang Rai Rajabhat University

Corresponding Author e-mail: 678914041@crju.ac.th

Received: 2025-10-14 Revised: 2026-01-28 Accepted: 2026-02-28

บทคัดย่อ (Abstract)

บุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้าเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีนิโคตินเป็นองค์ประกอบสำคัญ โดยบุหรี่ไฟฟ้ามีลักษณะการใช้งานผ่านการเปลี่ยนของเหลวให้เป็นไอเลียนแบบการสูบบุหรี่แบบดั้งเดิม ส่งผลกระทบต่อสุขภาพทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ครอบคลุมด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นการก่อโรคร้ายแรง การเสพติด การกระทำผิดกฎหมาย และภาระค่าใช้จ่ายทางการแพทย์ ปัจจุบันสถานการณ์การใช้บุหรี่ไฟฟ้ามีแนวโน้มเพิ่มสูง โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน อันเป็นผลจากการเข้าถึงสื่อออนไลน์ การตลาดที่ลดทอนภาพความอันตราย และความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ปัจจัยที่เอื้อต่อการใช้บุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้าประกอบด้วยปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุ เพศ รายได้ และทัศนคติ ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การเลียนแบบหรือการชักชวนจากครอบครัวและเพื่อน และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ราคา การโฆษณา การเข้าถึง รวมทั้งการรับรู้กฎหมาย เพื่อแก้ไขปัญหาในสถานศึกษา จำเป็นต้องใช้มาตรการเชิงรุก 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการป้องกัน โดยสร้างความรู้ ทัศนคติ ประกาศเขตปลอดบุหรี่ไฟฟ้า และบูรณาการกับนโยบายอื่น และ 2) ด้านการปราบปราม โดยบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ลงโทษผู้เกี่ยวข้อง และควบคุมการเข้าถึงอย่างจริงจัง นอกจากนี้ การบริหารจัดการสถานศึกษาถือเป็นกระบวนการสำคัญที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาผู้เรียน โดยการดำเนินงานเชิงรุกควรเริ่มจากการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน การสร้างความตระหนักรู้และทัศนคติที่ถูกต้อง การจัดโครงสร้างการทำงานแบบ

บูรณาการ การเป็นผู้นำที่เป็นแบบอย่าง การดำเนินมาตรการตามแผนอย่างต่อเนื่อง การประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย และการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ (Keywords): การบริหาร; มาตรการเชิงรุก; การป้องกันและปราบปราม; บุหรี่ไฟฟ้า

Abstract

Cigarettes and E-Cigarettes are nicotine-containing products, with e-cigarettes operating by heating liquid into aerosol vapor to simulate conventional smoking. Their use results in both short- and long-term health impacts across physical, psychological, social, and economic dimensions, including serious diseases, addiction, illegal behaviors, and increased medical expenditures. Currently, the prevalence of e-cigarette use continues to rise, particularly among adolescents and youth, due to increased exposure to online media, marketing strategies that downplay health risks, and widespread misconceptions regarding product safety. Factors influencing cigarette and e-cigarette use include personal factors, such as age, gender, income, and attitudes; social factors, including imitation and persuasion from family members and peers; and environmental factors, such as price, advertising, accessibility, and awareness of legal regulations. Addressing this issue within educational institutions requires the implementation of Proactive Measures through two key dimensions of Prevention and Suppression. Prevention focuses on knowledge provision, awareness campaigns, the establishment of e-cigarette-free zones, and integration with related policies, while suppression emphasizes strict law enforcement, penalties for offenders, and serious control of access to e-cigarettes. Moreover, educational administration represents a critical process that must be systematically implemented through effective Administrative Strategies to ensure efficient resource utilization and holistic student development. Proactive administrative implementation should begin with the formulation of clear policies, the enhancement of awareness and appropriate attitudes, the establishment of integrated organizational structures, exemplary leadership, consistent execution of planned measures, coordination with relevant network partners, and systematic monitoring and evaluation.

Keywords: Administrative Strategies; Proactive Measures; Prevention and Suppression; E-Cigarette

บทนำ

บุหรี่ไฟฟ้า (E-cigarette) เป็นอุปกรณ์ที่ใช้พลังงานไฟฟ้าที่ทำให้เกิดละอองไอน้ำ ในลักษณะคล้ายควันบุหรี่ ไม่ว่าจะกระทำขึ้นด้วยวิธีใด ซึ่งใช้สำหรับสูบในลักษณะเดียวกับการสูบบุหรี่ เพื่อนำสารเคมีเข้าสู่ร่างกาย โดยไม่มีควันจากกระบวนการเผาไหม้แบบเดิม (ทวีศักดิ์ สิริรัตน์ เรขา, 2568) ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ ได้แก่ 1) ผลกระทบด้านร่างกาย เมื่อผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าสูดเข้าร่างกายจะก่อให้เกิดพิษที่ทำอันตรายต่อร่างกาย ทำให้เกิดอาการหายใจไม่ออก ไอ จาม คลื่นไส้ อาเจียน ปวดศีรษะ ระคายเคืองในช่องปาก คอ เพิ่มอัตราการเต้นของหัวใจ เยื่อหุ้มฟันอักเสบ เยื่อจมูกอักเสบ จังหะการเต้นของหัวใจผิดปกติ นอนไม่หลับ เหนื่อย ล้า อ่อนเพลีย วิดกกังวล และเกิดโรคทางเดินหายใจที่เป็นสาเหตุของมะเร็งปอด โรคหลอดเลือดสมองและโรคหลอดเลือดหัวใจ 2) ผลกระทบด้านจิตใจ ส่วนผสมในบุหรี่ไฟฟ้า โดยเฉพาะสารนิโคตินมีฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลาง ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นสุข ผ่อนคลาย สบาย จนทำให้เกิดการเสพติด แต่หากไม่ได้สูบจะทำให้มีบุคลิกภาพ หงุดหงิด ภาวะกระวนกระวาย และวิตกกังวล ทำให้ผู้สูบต้องสูบบุหรี่ไฟฟ้าต่อไปเรื่อย ๆ 3) ผลกระทบด้านสังคม ปัจจุบันมีนโยบายและมาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้า ห้ามผลิต ห้ามนำเข้าและจำหน่ายหรือมีบุหรี่ไฟฟ้าไว้ในครอบครองถือว่ามีความผิด อาจถูกจับกุม ดำเนินคดีตามกฎหมายได้ อาจทำให้ผู้ที่สูบบุหรี่ไฟฟ้าไม่กล้าเข้าสังคม ทำให้สัมพันธ์ภาพกับบุคคล ในสังคมบกพร่องอาจทำให้เสียโอกาสทางสังคม 4) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจจากการประมาณค่าความสูญเสียที่เกิดจากบุหรี่ ไฟฟ้าในเชิงเศรษฐศาสตร์สาธารณสุข พบความสูญเสียจากโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ที่ถูกชักนำ ด้วยการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในขณะที่เป็นเยาวชน คำนวณต้นทุนทางตรงทางการแพทย์ ต้นทุนทางตรงที่ไม่ใช่ทางการแพทย์ และต้นทุนทางอ้อม พบว่าผลกระทบจากค่าใช้จ่ายในการ รักษาและค่าเสียโอกาสในการเกิดโรคต่อปีเท่ากับ 534,571,710 บาท ซึ่งเป็นความสูญเสีย ทางเศรษฐศาสตร์และสุขภาพของประชาชนไทยที่ต้องรับภาระจากบุหรี่ไฟฟ้า (กิตติพงษ์ เรือนเพชร, 2564) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้า ประกอบด้วย 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาปัจจุบัน ที่พักอาศัย รายได้ที่ได้รับต่อเดือน การมีบุคคลใกล้ชิดสูบบุหรี่ไฟฟ้า 2) ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า 3) ทักษะเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า 4) การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า (ฉัตรทริกา กิจแสงทอง และคณะ, 2567)

จากการพิจารณาจากทุกผลสำรวจมีทิศทางของคำตอบไปในทางเดียวกันว่า ประเทศไทยมีแนวโน้มของจำนวนผู้ใช้และผู้จำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าบุหรี่ภายในประเทศที่เพิ่มสูงขึ้นทุกปี (วสุพล มงคลศิริ, 2565) อีกทั้งยังมีการวิเคราะห์จากรายงานผู้ป่วย 2 รายพบว่ามีการใช้บุหรี่ไฟฟ้าที่มีส่วนผสมของยาเอโทมิเดต (Etomidate) เป็นระยะเวลาหลายเดือน หลังจากได้รับสารนี้ ผลตรวจทางคลินิกและห้องปฏิบัติการของผู้ป่วย แสดงอาการที่บ่งชี้ภาวะโพแทสเซียมในเลือดต่ำ (hypokalemia) ความดันโลหิตสูง ระดับฮอร์โมน ACTH สูง และระดับเร็นนินกับแอลโดสเตอโรนต่ำ การตรวจทางภาพถ่ายรังสีพบว่ามีความหนาตัวของต่อมหมวกไต (Wu, W., 2024)

ในสถานศึกษามีการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในประชากรอายุ 15 ปี ขึ้นไป พบว่าอัตราการสูบบุหรี่ไฟฟ้าประชากรกลุ่มอายุ 15 ปี ขึ้นไปมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2560 และ พ.ศ. 2564 จากร้อยละ 0.13 เป็น ร้อยละ 0.14 ตามลำดับ ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.8 เท่า ภายในระยะเวลา 4 ปี และจากงานวิจัยทั่วโลก ระบุว่าเด็กและเยาวชนที่ใช้บุหรี่ไฟฟ้า มีความเสี่ยงที่จะสูบบุหรี่ธรรมดา มากกว่าคนที่ไม่สูบบุหรี่ถึง 2 เท่า และอีกการศึกษาในกลุ่มผู้ใหญ่ชาวอเมริกันอายุ 18-30 ปี พบว่าในช่วง 18 เดือนที่ทำการวิจัย ผู้ที่ใช้บุหรี่ไฟฟ้ามีโอกาสที่จะหันมาสูบบุหรี่ธรรมดา มากกว่าผู้ที่ไม่ได้สูบบุหรี่ไฟฟ้าเลยถึง 6.8 เท่า ในปัจจุบันเยาวชนไทยเริ่มมีการใช้บุหรี่ไฟฟ้า จากผลการสำรวจของกระทรวงสาธารณสุขร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ และองค์การอนามัยโลกพบว่าการใช้บุหรี่ไฟฟ้าของเด็กนักเรียนไทย (อายุ 13-15 ปี) เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3.3 ในปี 2558 เป็นร้อยละ 8.1 ในปี 2564 (องค์การอนามัยโลก, 2564)

กระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศนโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 – 2569 โดยมุ่งมั่นสานต่อนโยบาย “เรียนดี มีความสุข” ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อผู้เรียนเป็นที่ประจักษ์ ภายใต้หลักการ “การศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ และการศึกษาเพื่อความมั่นคงของชีวิต” โดยได้กล่าวถึงแนวทางที่สำคัญว่า ให้ส่งเสริมให้มีกระบวนการสร้างความปลอดภัยให้กับผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2567) กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดมาตรการเชิงรุกเพื่อป้องกันและปราบปรามปัญหาบุหรี่ไฟฟ้าในสถานศึกษา เพื่อสร้างความตระหนักรู้เท่าทันพิษภัยและโทษของบุหรี่ไฟฟ้าทั้งต่อสุขภาพร่างกายและโทษทางอาญาแก่นักเรียน นักศึกษา ข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารทุกระดับ และเจ้าหน้าที่ โดยสอดแทรกเนื้อหาหรือหลักสูตรการเรียนการสอน กิจกรรม สื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ให้ผู้รับผิดชอบสถานศึกษาหรือสถานที่ทำงาน จัดให้มีเครื่องหมายแสดงไว้ให้เห็นได้โดยชัดเจนว่าเป็นเขตปลอดบุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้า และให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นสอดส่อง ดูแลหรือป้องกันมิให้นักเรียน นักศึกษา ข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษา และเจ้าหน้าที่ เข้าไปเกี่ยวข้องกับบุหรี่ไฟฟ้าทั้งการสูบ จำหน่าย มีไว้ในครอบครอง

หรือสนับสนุนอย่างหนึ่งอย่างใด หากมีกรณีตรวจพบ หรือมีการร้องเรียนกล่าวหา หรือกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการ ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหาร รวมทั้งเจ้าหน้าที่ผู้ใดเข้าไปเกี่ยวข้องกับบุหรี่ไฟฟ้า ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัยตามอำนาจหน้าที่ทันที (กระทรวงศึกษาธิการ, 2568)

ในการบริหารสถานศึกษาเป็นการดำเนินงานตามมาตรการเชิงรุกเพื่อป้องกันและปราบปรามปัญหาบุหรี่ไฟฟ้าในสถานศึกษา ที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งเป้าหมายไว้ (สุวดี อุบปินใจ, 2565) โดยมีหน้าที่ร่วมกัน ในการวางแผนที่ดี การจัดองค์กร การสั่งการ การประสานงาน รวมไปถึงการควบคุมงาน (Fayol H., 1925) ทำให้เกิดความร่วมมือและความรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและเจริญงอกงาม โดยผู้บริหารขององค์การทางการศึกษา ใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเป็นไปตามเป้าประสงค์ในการจัดการศึกษา (สุวดี อุบปินใจ, 2565)

ดังนั้น บทความนี้จะมุ่งนำเสนอผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารที่ส่งเสริมมาตรการเชิงรุกเพื่อป้องกันและปราบปรามปัญหาบุหรี่ไฟฟ้าในสถานศึกษา จากการศึกษากระบวนการบริหาร มาตรการเชิงรุก และปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บุหรี่ไฟฟ้า พร้อมทั้งสังเคราะห์ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาอื่นอย่างเหมาะสม นำไปสู่เป้าประสงค์หลักในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2542)

บุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้า

บุหรี่เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของใบยาสูบ หรือพืชนิโคติเยนา ทาแบกคุม (Nicotiana tabacum) และให้หมายความรวมถึงผลิตภัณฑ์อื่นใดที่มีสารนิโคตินเป็นส่วนประกอบ ซึ่งบริโภคโดยวิธีสูบ ดูด ดม อม เคี้ยว กิน เป่า หรือพ่นเข้าไปในปากหรือจมูก ทา หรือโดยวิธีอื่นใด เพื่อให้ได้ผลเป็นเช่นเดียวกัน ส่วนบุหรี่ไฟฟ้าเป็นอุปกรณ์ที่ใช้พลังงานไฟฟ้าหรือแบตเตอรี่สร้างความร้อน เพื่อเปลี่ยนของเหลวให้กลายเป็นไอคล้ายควันสำหรับการสูบ คล้ายกับการสูบบุหรี่แบบดั้งเดิม แต่ไม่มีการเผาไหม้ โดยมีวัตถุประสงค์ในการนำสารเคมีเข้าสู่ร่างกายซึ่งมีส่วนประกอบหลัก คือนิโคติน โพรพิลีนไกลคอล กลีเซอริน สารแต่งกลิ่นและรส (พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560, 2560; จีรภัทร์ รัตนขมภู, 2565)

ผลกระทบของบุหรี่ไฟฟ้า แบ่งออกเป็น 4 ด้าน (กิตติพงษ์ เรือนเพชร, 2564) ดังนี้

1. ผลกระทบด้านร่างกาย การสูบบุหรี่ไฟฟ้า ทำให้เกิดอาการเฉียบพลัน เช่น ไอ หายใจลำบาก คลื่นไส้ มึนงง ระคายเคืองผิวหน้าและตา ความดันโลหิตต่ำ และอัตราการเต้นของหัวใจเพิ่มขึ้น ส่วนในระยะยาวอาจก่อให้เกิดโรคร้ายแรง เช่น มะเร็งปอด โรคระบบทางเดินหายใจ หัวใจและหลอดเลือด เยื่อช่องปากและฟันอักเสบ ต้อกระจก และภาวะซึมเศร้า รวมถึงความเสี่ยงจากการระเบิดของอุปกรณ์ที่ใช้แบตเตอรี่ลิเทียมไอออนนอกจากนี้ ยังมีผลกระทบต่อเด็ก ทารกในครรภ์ และผู้สูดไอมือสอง ซึ่งอาจทำลายพัฒนาการของสมอง ระบบหายใจ และเพิ่มความเสี่ยงต่อโรคเรื้อรัง

2. ผลกระทบด้านจิตใจ นิโคตินในบุหรี่ไฟฟ้ากระตุ้นระบบประสาทส่วนกลาง ทำให้รู้สึกผ่อนคลาย แต่ก่อให้เกิดการเสพติด ผู้ใช้จะรู้สึกหงุดหงิด วิตกกังวล และวิตกกังวลเมื่อไม่ได้สูบบุหรี่นำไปสู่ภาวะพึ่งพาและส่งผลเสียต่ออารมณ์ สมาธิ ความคิด และการนอน

3. ผลกระทบด้านสังคม แม้ประเทศไทยจะมีกฎหมายห้ามผลิต นำเข้า และครอบครองบุหรี่ไฟฟ้า แต่ยังมีการลักลอบใช้อย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะผ่านโซเชียลมีเดีย ทำให้เยาวชนเข้าถึงได้ง่ายและหลงเชื่อในข้อมูลผิด ๆ ซึ่งอาจนำไปสู่การกระทำผิดกฎหมาย สูญเสียโอกาสทางสังคม และส่งผลต่อความสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้รับผลกระทบด้านความรู้สึกเชิงลบจากกลุ่มผู้ไม่สูบบุหรี่ในสังคม

4. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ บุหรี่ไฟฟ้าสร้างภาระค่าใช้จ่ายด้านการรักษาโรคและความสูญเสียทางเศรษฐศาสตร์สุขภาพ โดยเฉพาะจากโรคที่เกิดในระยะยาว เช่น โรคหัวใจ ปอด และมะเร็ง ซึ่งก่อให้เกิดความสูญเสียในประเทศไทยสูงหลายร้อยล้านบาทต่อปี จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนใน กทม. จำนวน 400 ตัวอย่าง อายุระหว่าง 13-24 ปี ซึ่งเป็นผู้ใช้บุหรี่ไฟฟ้าทั้งหมด พบข้อมูลที่น่าสนใจว่า 56.5% ได้รับเงินจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง 87.75% มีรายได้ระหว่าง 500-2,000 บาท/สัปดาห์ สำหรับเงินที่นำมาซื้อบุหรี่ไฟฟ้าส่วนใหญ่ 54.50% ได้จากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ใช้เงินซื้อบุหรี่ไฟฟ้าเฉลี่ยสูงถึงปีละ 26,944 บาท หรือเดือนละ 2,245 บาท 73% ใช้เงินซื้อบุหรี่ไฟฟ้า 501-1,000 บาท/สัปดาห์ หากนำเงินจำนวนนี้มาออมหรือลงทุนทุกเดือน 30 ปี (360 เดือน) และมีอัตราผลตอบแทนการฝากเงินหรือลงทุนรวมกันประมาณ 5% ต่อปีจากการคำนวณผ่านโปรแกรมคำนวณเงินออมของธนาคารแห่งประเทศไทย จะทำให้มีผลตอบแทนรวมกับเงินต้นที่ออมหรือลงทุนสูงถึง 1,879,355 บาท แบ่งเป็นเงินต้น 808,200 บาท และดอกเบี้ยหรือผลกำไร 1,071,155 บาท (สำนักข่าวสร้างสุข, 2567)

สถานการณ์ของบุหรี่ไฟฟ้าในปัจจุบันมีแนวโน้มในการใช้สูงขึ้น และเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ก่อให้เกิดปัญหาทางสุขภาพที่เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งมีการใช้แพร่หลายในวัยรุ่น เกิดจากความเข้าใจผิดว่าไม่อันตราย การตลาดที่ทำให้เข้าใจว่ามีความอันตรายน้อยลง และการเข้าถึงสื่อที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ไฟฟ้าได้ง่ายผ่านสื่อออนไลน์ รวมถึงในประเทศจีนพบการใช้บุหรี่ไฟฟ้าที่มีส่วนผสมของยาเอโทมิเตต

(etomidate) ซึ่งเป็นอันตรายต่อผู้ใช้อย่างมาก ในความพยายามในการควบคุมสถานการณ์ในปัจจุบัน แม้ภาครัฐมีนโยบายควบคุม แต่ประสิทธิภาพยังไม่เพียงพอ ทำให้การใช้อย่างเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องเพิ่มมาตรการด้านการศึกษา เพิ่มมาตรการทางกฎหมายที่เข้มข้นขึ้น การควบคุมการโฆษณา และการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางความคิดให้กับเยาวชน (วสุพล มงคลศิริ, 2565)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้า ประกอบด้วย 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า รวมถึงทัศนคติและพฤติกรรมส่วนตัว 2) ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การสูบบุหรี่หรือบุหรี่ไฟฟ้าของเพื่อน ครอบครัว หรือบุคคลใกล้ชิด รวมถึงการถูกชักชวนจากเพื่อน 3) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและโครงสร้าง ได้แก่ ความสัมพันธ์กับโรงเรียน การเปิดรับข่าวสารและสื่อโฆษณา ราคาบุหรี่ไฟฟ้า การเข้าถึงผลิตภัณฑ์ รวมถึงการรับรู้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง (จุฑามาศ มณีกุล, 2566)

สรุปได้ว่า บุหรี่คือผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบจากใบยาสูบหรือสารนิโคตินในรูปแบบต่าง ๆ สำหรับการบริโภค เช่น สูบ ดม หรือเคี้ยว ส่วนบุหรี่ไฟฟ้าเป็นอุปกรณ์ใช้พลังงานไฟฟ้าหรือแบตเตอรี่เพื่อเปลี่ยนของเหลวที่มีนิโคตินและสารเคมีอื่นให้กลายเป็นไอสำหรับการสูบ ผลกระทบจากการใช้บุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้าครอบคลุมหลายมิติ ได้แก่ ด้านร่างกาย ก่อให้เกิดอาการเฉียบพลัน เช่น ไอ หายใจติดขัด รวมทั้งเสี่ยงต่อโรคร้ายแรงในระยะยาว เช่น มะเร็งปอด โรคหัวใจและหลอดเลือด ตลอดจนผลกระทบต่อทารกและผู้ได้รับควันมือสอง ด้านจิตใจ นำไปสู่การเสพติด เกิดความหงุดหงิด กระวนกระวาย และปัญหาสมาธิ ด้านสังคม แม้กฎหมายห้ามจำหน่ายและครอบครอง แต่การแพร่ระบาดยังเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางผ่านสื่อออนไลน์ ทำให้เยาวชนเข้าถึงได้ง่าย และเสี่ยงต่อการกระทำผิดกฎหมาย สุดท้ายคือด้านเศรษฐกิจ ซึ่งสร้างภาระค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลและความสูญเสียทางเศรษฐศาสตร์สุขภาพมหาศาล สถานการณ์การใช้บุหรี่ไฟฟ้าในปัจจุบันมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน อันเป็นผลจากการโฆษณา การรับรู้ที่คลาดเคลื่อนว่าอันตรายน้อยกว่า และการเข้าถึงที่สะดวก การใช้บุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้ายังได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลายประการ ทั้งปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษาและทัศนคติ ปัจจัยทางสังคม เช่น การเลียนแบบจากเพื่อนหรือครอบครัว และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ราคาผลิตภัณฑ์ การโฆษณา การเข้าถึง รวมถึงการรับรู้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยเหล่านี้ล้วนสะท้อนถึงความซับซ้อนของปัญหาและความจำเป็นในการจัดการอย่างเป็นระบบทั้งด้านกฎหมาย สังคม และการศึกษา

มาตรการเชิงรุกเพื่อป้องกันและปราบปรามปัญหาบุหรี่ไฟฟ้าในสถานศึกษา

มาตรการเชิงรุกเพื่อป้องกันและปราบปรามปัญหาบุหรี่ไฟฟ้าในสถานศึกษา เป็นวิธีการที่ตั้งเป็นกฎ ข้อกำหนด ระเบียบ หรือกฎหมายที่จะปรับแนวทางการดำเนินการให้ประสบผลสำเร็จ ตามประกาศนโยบายของหน่วยงานราชการและหน่วยงานต้นสังกัด เป็นแนวทางการดำเนินการที่วางแผนและลงมือทำล่วงหน้า เพื่อป้องกัน แก้อิ หรือเตรียมรับมือกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ไม่รอให้ปัญหาเกิดก่อนแล้วจึงแก้ไข โดยมุ่งเน้นการลดความเสี่ยง เพิ่มประสิทธิภาพ และสร้างผลลัพธ์เชิงบวกอย่างต่อเนื่อง โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อป้องกันและปราบปรามปัญหาบุหรี่ไฟฟ้าในสถานศึกษา ประกอบด้วยมาตรการหลักที่สำคัญ 2 มาตรการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) คือ

1. มาตรการด้านการป้องกัน ได้แก่ ให้ความรู้/ตระหนักรู้เรื่องโทษและพิษภัยของบุหรี่ไฟฟ้า การรณรงค์/ประชาสัมพันธ์/สร้างกระแส “ไม่เอาบุหรี่ไฟฟ้า” การเฝ้าระวัง/ตรวจสอบ/แจ้งเบาะแสร้านค้า ผู้จำหน่าย หรือการใช้ในพื้นที่ ห้ามสูบบุหรี่ไฟฟ้าในสถานศึกษา/แสดงป้ายเขตปลอดบุหรี่ไฟฟ้า ไม่รับทุน/การสนับสนุนจากผู้เกี่ยวข้องกับธุรกิจบุหรี่ไฟฟ้า บูรณาการกับนโยบายอื่น เช่น 7 มาตรการสถานศึกษาปลอดบุหรี่

2. มาตรการด้านการปราบปราม ได้แก่ การปราบปราม/จับกุม/บังคับใช้กฎหมายกับผู้ลักลอบหรือจำหน่าย การดำเนินการลงโทษทางวินัยเจ้าหน้าที่/ผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ไฟฟ้า การควบคุมการเข้าถึง/การมีไว้ในครอบครองของนักเรียน/บุคลากร ตรวจตรา/เฝ้าระวังพิเศษในพื้นที่ชายแดนหรือจุดเสี่ยงลักลอบนำเข้า รายงานผลการจับกุมหรือดำเนินการต่อหน่วยงานต้นสังกัด

สรุปได้ว่า มาตรการเชิงรุกในการแก้ไขปัญหามันบุหรี่ไฟฟ้าในสถานศึกษา คือการกำหนดแนวทางที่ชัดเจนผ่านกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานรัฐและต้นสังกัด โดยมีเป้าหมายหลักในการป้องกันและลดปัญหาการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มนักเรียนและบุคลากร มาตรการดังกล่าวแบ่งออกเป็น 2 ด้านสำคัญ ได้แก่

1. มาตรการด้านการป้องกัน มุ่งเน้นการให้ความรู้ สร้างตระหนักรู้เกี่ยวกับโทษและพิษภัยของบุหรี่ไฟฟ้า การรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับโทษและพิษภัยของบุหรี่ไฟฟ้า รวมถึงการสร้างกระแส “ไม่เอาบุหรี่ไฟฟ้า” การเฝ้าระวัง ตรวจสอบการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในสถานศึกษา รวมถึงการแจ้งเบาะแสดูแลผู้เกี่ยวข้องและผู้จำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าในพื้นที่ การจัดสภาพแวดล้อม และการแสดงป้ายเขตปลอดบุหรี่ไฟฟ้า การไม่รับทุนหรือการสนับสนุนจากธุรกิจบุหรี่ไฟฟ้า การบูรณาการกับนโยบายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ไฟฟ้า

2. มาตรการด้านการปราบปราม มุ่งเน้นการควบคุมการเข้าถึงและการมีไว้ในครอบครองของนักเรียนหรือบุคลากร การดำเนินการลงโทษทางวินัยกับเจ้าหน้าที่ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่

ไฟฟ้า การปราบปราม จักกุม และการบังคับใช้กฎหมายกับผู้ลักลอบหรือจำหน่าย การตรวจตรา และการเฝ้าระวังพิเศษในพื้นที่ชายแดนหรือจุดเสี่ยงลักลอบนำเข้า การรายงานผลการจับกุมหรือ ดำเนินการต่อหน่วยงานต้นสังกัด

การบริหาร

การบริหารเป็นกระบวนการที่มีการจัดการอย่างเป็นระบบ โดยมีขั้นตอนต่าง ๆ เช่น การวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ การควบคุม การประสานงาน และการใช้ทรัพยากร ได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์กรกำหนดไว้ โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลในองค์กร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย อีกทั้งผู้บริหารต้องมีทั้ง “ศาสตร์” และ “ศิลป์” ในการโน้มน้าว ชักจูง และสร้างความร่วมมือเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (สุวดี อุปปินใจ, 2565) โดยอาศัยหน้าที่ทางการบริหาร ซึ่งสามารถสรุปรวมเรียกว่า หลักหน้าที่ทางการบริหารแบบ POLICE (Fayol H., 1925; Gulick, L. & Urwick, L., 1937; Deming, W. E., 1950; สมชาติ ไตรรักษา, 2560; จิตกร วิจารณ์รงค์, และคณะ, 2564; สุวดี อุปปินใจ, 2565) ซึ่งประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้

1. **การวางแผน (Planning)** หมายถึง การวิเคราะห์สภาวะการณ์ การวางแผน การกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ แนวทางการดำเนินงาน การจัดทำงานงบประมาณและทรัพยากรที่ต้องใช้
2. **การจัดการองค์การ (Organizing)** หมายถึง การจัดการองค์การด้านตัวบุคคลในองค์การการจัดระบบข้อมูลข่าวสาร และการจัดระบบการติดต่อสื่อสาร
3. **การนำ (Leading)** หมายถึง การเป็นผู้นำในการการสั่งการ การควบคุมงาน การอำนวยความสะดวกให้ประสพผลสำเร็จ
4. **การดำเนินงานตามแผน (Implementing)** หมายถึง การดำเนินงานตามแผนที่วางไว้เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
5. **การประสานงาน (Coordinating)** หมายถึง การประสานกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้มีการแบ่งออกไป เพื่อให้ทุกภาคส่วนสามารถทำงานประสานสอดคล้องกัน และมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน คือการทำงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์โดยรวมขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด
6. **การประเมินผล (Evaluating)** หมายถึง การกำกับ การตรวจสอบ การติดตาม การปรับปรุง การรายงานผล ประเมินผล เพื่อนำสิ่งที่ได้จากการดำเนินงานไปใช้ประโยชน์ และเป็นแนวทางในการดำเนินงานสู่ความยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า การบริหารคือกระบวนการจัดการอย่างเป็นระบบ โดยใช้ทรัพยากรคน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ และการจัดการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร อาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ผู้บริหารต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการนำและสร้างแรงจูงใจ การบริหารสามารถสรุปเป็นหลักหน้าที่แบบ POLICE ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) การวางแผน กำหนดเป้าหมายและทรัพยากร 2) การจัดองค์การ จัดโครงสร้าง บุคลากร และระบบสื่อสาร 3) การนำ การสั่งการและอำนวยการ 4) การดำเนินงานตามแผน 5) การประสานงานให้ทุกส่วนทำงานสอดคล้องกัน และ 6) การประเมินผล เพื่อตรวจสอบ ปรับปรุง และพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง

การบริหารที่ส่งเสริมมาตรการเชิงรุกเพื่อป้องกันและปราบปรามปัญหาบุหรี่ไฟฟ้าในสถานศึกษา

จากที่กล่าวข้างต้น เมื่อนำหลักของหน้าที่ทางการบริหารแบบ POLICE มาเป็นหลักในการบริหารสถานศึกษา ควบคู่กับการดำเนินงานตามมาตรการเชิงรุกเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ทั้งมาตรการด้านการป้องกันและมาตรการด้านปราบปราม นำเสนอเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารที่ส่งเสริมมาตรการเชิงรุกเพื่อป้องกันและปราบปรามปัญหาบุหรี่ไฟฟ้าในสถานศึกษา ได้ดังนี้

การวางแผน (Planning) ตามมาตรการด้านการป้องกัน สถานศึกษาควรวางแผนเชิงนโยบายอย่างเป็นระบบ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของบุหรี่ไฟฟ้า โดยกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการปฏิเสธการรับการสนับสนุนจากธุรกิจยาสูบและบุหรี่ไฟฟ้า ควบคู่กับการจัดทำแผนรณรงค์ประจำปีอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความตระหนักรู้และเสริมสร้างทัศนคติที่ถูกต้องให้นักเรียนและบุคลากร รวมถึงการวางแผนพัฒนาหลักสูตรหรือสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับโทษของบุหรี่ไฟฟ้าให้เหมาะสมกับช่วงวัย **ตามมาตรการด้านการปราบปราม** สถานศึกษาควรกำหนดมาตรการควบคุมการเข้าถึง การครอบครอง และการใช้บุหรี่ไฟฟ้าอย่างชัดเจน มีการตรวจตราสิ่งของต้องห้ามอย่างสม่ำเสมอ พร้อมให้ความรู้เกี่ยวกับบทลงโทษทางกฎหมาย และปฏิบัติตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดในการดำเนินการทางวินัยอย่างเคร่งครัด รวมถึงการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อให้การบังคับใช้มาตรการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

การจัดการองค์การ (Organizing) ตามมาตรการด้านการป้องกัน สถานศึกษาควรจัดโครงสร้างการดำเนินงานด้านการป้องกันบุหรี่ไฟฟ้าอย่างเป็นระบบ โดยจัดตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ รณรงค์ และบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันระหว่างฝ่ายบริหาร ครู และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และให้ความสำคัญกับความโปร่งใสในการบริหารจัดการ โดยตรวจสอบแหล่งที่มาของการสนับสนุนทุกประเภท รวมทั้งมอบหมายให้ครูและบุคลากรรับผิดชอบการจัดกิจกรรมให้ความรู้อย่างสม่ำเสมอ

ตามมาตรการด้านการปราบปราม สถานศึกษาควรจัดตั้งกลไกในการบังคับใช้กฎระเบียบอย่างชัดเจน เมื่อมีการตรวจพบหรือมีการร้องเรียนเกี่ยวกับการกระทำที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ไฟฟ้า ต้องมีการพิจารณาตรวจสอบข้อเท็จจริงและดำเนินการตามระเบียบอย่างเคร่งครัด พร้อมจัดระบบเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การนำ (Leading) ตามมาตรการด้านการป้องกัน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรเป็นแบบอย่างที่ดี โดยแสดงพฤติกรรมไม่ใช้บุหรี่ไฟฟ้าอย่างชัดเจน ทำหน้าที่เป็นผู้นำในการสื่อสาร สร้างระเบียบวินัย และสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมรณรงค์อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งแสดงจุดยืนทางจริยธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงาน โดยยึดมั่นในนโยบายปฏิเสธรับการสนับสนุนจากธุรกิจบุหรี่ไฟฟ้าอย่างเคร่งครัด **ตามมาตรการด้านการปราบปราม** ผู้บริหารและครูควรทำหน้าที่กำกับ ดูแล และติดตามการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการรักษาสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ยึดหลักความยุติธรรมและความโปร่งใสในการบังคับใช้มาตรการ ดำเนินการกับผู้กระทำผิดอย่างเคร่งครัดโดยไม่เลือกปฏิบัติ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับระบบการควบคุมในสถานศึกษา

การดำเนินงานตามแผน (Implementing) ตามมาตรการด้านการป้องกัน สถานศึกษาควรดำเนินการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่ไฟฟ้า ผ่านกิจกรรมและการบูรณาการในกระบวนการเรียนรู้ ควบคู่กับการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง จัดสภาพแวดล้อมให้เป็นพื้นที่ปลอดบุหรี่ไฟฟ้าอย่างชัดเจน และประกาศจุดยืนในการปฏิเสธรับการสนับสนุนจากธุรกิจบุหรี่ไฟฟ้า รวมถึงการส่งเสริมความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย เพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์ **ตามมาตรการด้านการปราบปราม** สถานศึกษาควรปฏิบัติตามแนวทางและระเบียบของหน่วยงานต้นสังกัดอย่างเคร่งครัด เมื่อพบการกระทำผิดให้ดำเนินการทางวินัยและกฎหมายโดยทันที พร้อมทั้งประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมาย รวมถึงการตรวจตราพื้นที่เสี่ยงภายในสถานศึกษาอย่างเหมาะสมและรอบคอบ

การประสานงาน (Coordinating) ตามมาตรการด้านการป้องกัน สถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเฝ้าระวังและลดโอกาสการเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้า มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร และประชาสัมพันธ์กิจกรรมอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งประสานการสนับสนุนด้านนโยบายและทรัพยากรจากหน่วยงานต้นสังกัดและภาคีเครือข่าย เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินงาน **ตามมาตรการด้านการปราบปราม** สถานศึกษาควรประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง และเชื่อมโยงการ

ดำเนินงานในระดับนโยบายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การปราบปรามบุหรี่ไฟฟ้าเป็นไปในทิศทางเดียวกันและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

การประเมินผล (Evaluation) ตามมาตรการด้านการป้องกัน สถานศึกษาควรติดตามและประเมินผลการรับรู้ ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมของนักเรียน บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชนจากการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมถึงประเมินประสิทธิภาพของการบูรณาการเชิงนโยบายร่วมกับภาคีเครือข่าย เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ปลอดบุหรี่ไฟฟ้าอย่างยั่งยืน **ตามมาตรการด้านการปราบปราม** สถานศึกษาควรมีระบบตรวจสอบ ติดตาม และรายงานผลการดำเนินงานด้านการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าอย่างเป็นระบบ รวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินผลและปรับปรุงมาตรการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น พร้อมทั้งรายงานผลการดำเนินงานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ

สรุป

บุหรี่คือผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบจากใบยาสูบหรือสารนิโคตินในรูปแบบต่าง ๆ สำหรับการบริโภค ขณะที่บุหรี่ไฟฟ้าเป็นอุปกรณ์ใช้พลังงานไฟฟ้าเพื่อเปลี่ยนของเหลวที่มีนิโคตินและสารเคมีให้กลายเป็นไอสำหรับการสูบ การใช้บุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้าส่งผลกระทบต่อหลายด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ก่อให้เกิดอาการทางระบบทางเดินหายใจและเพิ่มความเสี่ยงต่อโรคร้ายแรงในระยะยาว ด้านจิตใจ นำไปสู่การเสพติด ความหงุดหงิด และปัญหาสมาธิ ด้านสังคม แม้จะมีกฎหมายห้าม แต่ยังมีการแพร่ระบาดผ่านสื่อออนไลน์ ทำให้เยาวชนเข้าถึงได้ง่ายและเสี่ยงต่อการกระทำผิดกฎหมาย รวมถึงด้านเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดภาระค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลและความสูญเสียทางเศรษฐกิจ สถานการณ์การใช้บุหรี่ไฟฟ้าในปัจจุบันมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน จากการศึกษา การรับรู้ที่คลาดเคลื่อน และการเข้าถึงที่สะดวก ทั้งนี้ การใช้บุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้าได้รับอิทธิพลจากปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งสะท้อนถึงความซับซ้อนของปัญหาและความจำเป็นในการจัดการอย่างเป็นระบบ มาตรการเชิงรุกในสถานศึกษาจึงควรกำหนดแนวทางที่ชัดเจน สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานรัฐและต้นสังกัด เพื่อป้องกันและลดปัญหาการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มนักเรียนและบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ มาตรการดังกล่าวแบ่งออกเป็นสองด้านสำคัญ ได้แก่ 1) มาตรการด้านการป้องกัน มุ่งเน้นการลดโอกาสการเข้าถึงและการเริ่มใช้บุหรี่ไฟฟ้าผ่านการสร้างความรู้ ความตระหนัก และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการไม่สูบบุหรี่ และ 2) มาตรการด้านการมุ่งควบคุม กำกับ และจัดการผู้กระทำความผิดอย่างจริงจังเพื่อยับยั้งการแพร่ระบาดของบุหรี่ไฟฟ้าในสถานศึกษา โดยใช้หลักหน้าที่ทางการบริหาร POLICE มาเป็นหลักในการบริหารที่ส่งเสริมมาตรการเชิงรุกเพื่อป้องกันและปราบปรามบุหรี่ไฟฟ้าในสถานศึกษา ส่งผลให้เกิดแนว

ทางการบริหารจัดการเชิงระบบและเป็นรูปธรรม โดยสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ 1) การวางแผน (Planning) สถานศึกษากำหนดนโยบายปลอดบุหรี่ไฟฟ้าอย่างชัดเจน วางแนวทางควบคุมเฝ้าระวัง และรายงานผลเป็นระบบ รวมถึงจัดทำหลักสูตรและกิจกรรมให้ความรู้ พร้อมเชื่อมโยงความร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่นและภาครัฐ เพื่อรองรับการดำเนินงานเชิงรุกในระยะยาว 2) การจัดการองค์การ (Organizing) มีการจัดโครงสร้างการทำงานผ่านคณะกรรมการและคณะทำงานเฉพาะด้าน เช่น คณะกรรมการวินัย ฝ่ายสื่อสารรณรงค์ และคณะเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยง พร้อมแบ่งบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนเพื่อสนับสนุนการตรวจสอบ ติดตาม และรายงานผลในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง 3) การนำ (Leading) ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทำหน้าที่เป็นผู้นำแบบอย่างในการไม่ใช้บุหรี่ไฟฟ้า สร้างแรงจูงใจ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียน และกำกับติดตามการดำเนินงานอย่างโปร่งใส มีจริยธรรม และไม่ละเว้นผู้กระทำผิด 4) การดำเนินงานตามแผน (Implementing) สถานศึกษาดำเนินมาตรการตรวจค้น เฝ้าระวัง บังคับใช้กฎหมายและระเบียบวินัยกับผู้เกี่ยวข้อง พร้อมบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานด้านความมั่นคงและสาธารณสุข มีการจัดกิจกรรมความรู้ สื่อประชาสัมพันธ์ และพัฒนาสภาพแวดล้อมปลอดบุหรี่ไฟฟ้าเพื่อป้องกันเชิงรุก 5) การประสานงาน (Coordinating) ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานรัฐ และองค์กรท้องถิ่น เพื่อควบคุมช่องทางการเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้า จัดการรณรงค์ร่วมและบังคับใช้มาตรการได้อย่างเป็นเอกภาพ รวมทั้งเชื่อมโยงระดับพื้นที่ถึงระดับกระทรวง เพื่อสร้างความเป็นทิศทางเดียวกัน และ 6) การประเมินผล (Evaluation) จัดทำรายงานติดตามผลการดำเนินงาน วินัย การเฝ้าระวัง และการรณรงค์ พร้อมประเมินระดับความรู้และการรับรู้ของผู้เรียนและบุคลากร ตลอดจนสถิติการพบการครอบครองบุหรี่ไฟฟ้า เพื่อปรับปรุงนโยบายและมาตรการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในรอบต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2567). นโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 – 2569 . สืบค้น 13 ตุลาคม 2568, จาก <https://www.moe.go.th/นโยบายการศึกษา-ศธ-2568-2569>
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2568). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของบุหรี่ไฟฟ้า. สืบค้น 13 ตุลาคม 2568, จาก: <https://www.moe.go.th/wp-content/uploads/2025/03/บุหรี่ไฟฟ้า.pdf>
- กิตติพงษ์ เรือนเพชร. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนชายอาชีวศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

- จิตกร วิจารณ์รงค์, วิสิษฐ์ สมบูรณ์ และวันชัย มีศิริ. (2564). NEW NORMAL: การบริหารจัดการองค์กรสมัยใหม่. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 11(1), 392-400.
- จิรภัทร์ รัตนชมภู. (2565). รูปแบบการป้องกันการใช้บุหรี่ไฟฟ้ารายใหม่ของนักศึกษาอาชีวศึกษาภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จุฑามาศ มณีกุล. (2566). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในระยะแรกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดฉะเชิงเทรา. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ฉัตรทริกา กิจแสงทอง, รัฐพล ศิลปรัศมี, พรรณี บัญชรหัตถกิจ, และทัศพร ชูศักดิ์. (2567). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ของนักเรียนสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคกลาง 1. วารสารโรงพยาบาลสิงห์บุรี, 33(2), 108-117.
- ทวีศักดิ์ สิริรัตนเรขา. (2568). บุหรี่ไฟฟ้า ภัยเงียบสารเสพติด. สืบค้น 13 ตุลาคม 2568, จาก <https://www.happyhomeclinic.com/mh25-e-cigarette.html>
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, สิงหาคม 19). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก. น. 1-23.
- พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560. (2560, เมษายน 5). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 39 ก. น. 27-47.
- วสุพล มงคลศิริ. (2565). อุปสรรคและความท้าทายในการบังคับใช้มาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าของภาครัฐไทย. (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมชาติ โตรักษา. (2560). การประยุกต์หลักการบริหารเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน. ภาควิชาบริหารงานสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักข่าวสร้างสุข. (2567). ชวนวัยรุ่นเริ่มต้นปี เปลี่ยนเงินซื้อบุหรี่ไฟฟ้าเป็นเงินออม. สืบค้น 13 ตุลาคม 2568, จาก <https://www.thaihealth.or.th/?p=377445>
- สำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566.). ขอความร่วมมือสถานศึกษาในสังกัดในการขับเคลื่อนมาตรการป้องกันและควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในสถานศึกษา. สืบค้น 13 ตุลาคม 2568, จาก <https://ptt2.go.th/home/ขอความร่วมมือสถานศึกษา/>
- สุวดี อุปปินใจ. (2565). การบริหารงบประมาณ การเงินและการบริหารทั่วไป. เชียงราย: โรงพิมพ์พีแอนด์นอ.

- องค์การอนามัยโลก. (2564) แถลงการณ์เรื่องบุหรี่ไฟฟ้า. สืบค้น 13 ตุลาคม 2568, จาก:
[https://cdn.who.int/media/docs/default-source/thailand/ncds/who-thailand-statement-on-electronic-cigarettes-as-of-20-october-2021-\(th\).pdf?sfvrsn=56366162_5](https://cdn.who.int/media/docs/default-source/thailand/ncds/who-thailand-statement-on-electronic-cigarettes-as-of-20-october-2021-(th).pdf?sfvrsn=56366162_5)
- Deming, W. E. (1950). Elementary principles of the statistical control of quality. Tokyo, Japan: Japanese Union of Scientists and Engineers (JUSE).
- Gulick, L. and Urwick, L. (1937) Papers on the Science of Administration. New York, NY: Institute of Public Administration.
- Fayol, H. (1925). General And Industrial Management. London, England: Sir Isaac Pitman & Sons.
- Wu, W. (2024). Etomidate-induced hypokalemia in electronic cigarette users: two case reports and literature review. Frontiers in Endocrinology, 15.